

Steekkaart: nummer 6N

Onderwerp	Het herkennen, begrijpen en leren van spreekwoorden aan de hand van foto's
Leeftijd/Doelgroep	6 ^e leerjaar
Leergebied	Nederlands

Organisatie	
Tijdsduur	100 minuten
Beschrijving	Deze les draait rond het herkennen, inoefenen en onthouden van spreekwoorden en hun betekenissen. De leerlingen worden kort ingeleid op de bedoeling en betekenis van spreekwoorden. Daarna maken ze kennis met verschillende spreekwoorden aan de hand van een actief groepswork, waarna ze deze presenteren aan de klasgroep. Tenslotte mogen ze in en rond de klas op zoek naar spreekwoorden en leggen ze deze op beeld vast via het digitaal fototoestel.
Materiaal	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Digitale fototoestellen (1 toestel per 2 à 3 leerlingen) ❖ Inleidende spreekwoorden (Bijlage 1) ❖ Spreekwoorden groep 1 (Bijlage 2) ❖ Spreekwoorden groep 2 (Bijlage 3) ❖ Spreekwoorden groep 3 (Bijlage 4) ❖ Materiaalkoffer ❖ Digitaal Bord/Beamer

Doelen	
Eindtermen (ET)	<ul style="list-style-type: none"> • 1.1. De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = beschrijven) de informatie achterhalen in een door leeftijdgenoten geformuleerde oproep. • 2.7. De leerlingen kunnen bij een behandeld onderwerp vragen stellen die begrepen en beantwoord kunnen worden door leeftijdgenoten.
Leerplandoelen	<p>VVKBaO:</p> <ul style="list-style-type: none"> • S.3.4.9. Om de ontwikkeling van taalvaardigheden op betekenisniveau te ondersteunen kan onder meer het volgende aan de orde komen: Spreekwoorden, zegswijzen, uitdrukkingen uit de kinderlijke leefwereld • L.2.2.1.4. Elementen van de taalsystematiek decoderen en begrijpen * Op betekenisniveau (lexicaal-semantic) * (L.2.2.1.4) Dat kan onder meer bij: Spreekwoorden, zegswijzen, uitdrukkingen <p>Mediaopvoeding in leergebied Nederlands:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tb.4. Bereid zijn om en in hun talig handelen kunnen gebruik maken van de verworven inzichten in de belangrijkste factoren van de communicatieve situatie. <p>Mediaopvoeding in functie van ET:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1.3. Het aan media verbonden communicatieproces van 'zenden' en 'ontvangen' ervaren, begrijpen en illustreren. • 1.15. Bereid zijn de eigen mediageletterdheid in te zetten bij het leren van anderen. <p>OVSG:</p> <ul style="list-style-type: none"> • NL-TBS-02.23. De leerlingen reflecteren op gebruik en betekenis van frequent gebruikte spreuken, spreekwoorden en uitdrukkingen.
Lesdoelen	<ul style="list-style-type: none"> • Weten wat spreekwoorden zijn en waarvoor ze bedoeld worden • Spreekwoorden en hun betekenissen achterhalen door middel van foto's • De gevonden spreekwoorden creatief presenteren aan de klasgroep • Creatief op zoek gaan naar spreekwoorden in en rond de klas en deze fotograferen

Bronnen
<ul style="list-style-type: none"> • http://www.kinderpleinen.nl/showPlein.php?plnld=839 (geraadpleegd op 24/04/2014) • http://www.leestrainer.nl/spreek/index.htm (geraadpleegd op 24/04/2014) • http://kids.flevoland.to/verhalen/spreekwoorden.shtml (geraadpleegd op 24/04/2014) • http://www.woorden.org/spreekwoord.php (geraadpleegd op 25/04/2014) • http://www.ensie.nl/ (geraadpleegd op 25/04/2014)

Fases

Fase 1: Klassikale inleiding op de spreekwoorden

Organisatie

De kinderen zitten allemaal op hun plaats. De leerkracht staat vooraan in de klas en instrueert. De herhaling van de betekenis van spreekwoorden en spreekwoorden op zich staan centraal.

Richtvragen

- * *Vandaag leren wij meer bij over 'spreekwoorden'.
Maar wat zijn spreekwoorden precies? Weet iemand dat?*
(uitspraken die beeldspraak bevatten, figuurlijk bedoeld zijn, een achterliggende betekenis hebben)
- * *Wat is de bedoeling van spreekwoorden? (om de taal leuker en poëtischer te maken)*
- * *Wie kan een voorbeeld van een spreekwoord geven? (...)*
- * *Weet je wat dit spreekwoord betekent? (...)*
- * *Wie kent nog spreekwoorden? (...)*

Spreekwoorden (zie bijlage 1)

Ik heb ook nog een aantal spreekwoorden verzameld.

Kunnen jullie ze raden? Weet je ook wat ze betekenen?

- Een appeltje voor de dorst (iets (op reserve) bewaren om later te gebruiken)
- Bij de pakken neerzitten (iemand die de moed laat zakken en het voorbij laat gaan)
- De boog kan niet altijd gespannen staan (je moet ook eens rusten en ontspanning nemen)
- Door het oog van de naald kruipen (net ontsnappen aan gevaar)
- Na regen komt zonneschijn (na een tegenslag, komt alles weer goed)

Fase 2: In groepjes spreekwoorden en uitdrukkingen linken aan bijhorende foto's en betekenissen

Organisatie

De klasgroep wordt in 3 groepjes kinderen verdeeld. Elk groepje krijgt 3 bladen voorgeschoteld:

- een blad met foto's van spreekwoorden
- een blad met de spreekwoorden
- een blad met de betekenissen van de spreekwoorden

Eerst proberen de kinderen de foto's te linken met het bijhorende spreekwoord. Eenmaal dit gebeurd is, linken ze het spreekwoord met de juiste betekenis.

Instructie

Straks zal ik jullie verdelen in 3 groepen. Elke groep krijgt van mij 2 blaadjes. Een blad met foto's en een blad met spreekwoorden. Jullie krijgen 10 minuten tijd om de foto's met de juiste spreekwoorden te verbinden. Doe dit door de foto's en de spreekwoorden te nummeren.

Opmerking

- Sommige foto's staan dicht bij elkaar in een groepje. Deze hebben te maken met hetzelfde spreekwoord. Deze herken je doordat ze recht staan in de hoeken van het blad.
- Tijdens het groepswerk loopt de leerkracht rond in de klas. Hij/zij verduidelijkt waar nodig en evalueert tussentijds.

Instructie

Nu krijgen jullie van mij nog een derde blad, waarop de betekenissen van de spreekwoorden staan. Nummer de betekenissen met de juiste spreekwoorden.

Bijlagen

- ✓ **1:** Spreekwoorden, foto's en betekenissen groep **1** (zie bijlage **2**)
- ✓ **2:** Spreekwoorden, foto's en betekenissen groep **2** (zie bijlage **3**)
- ✓ **3:** Spreekwoorden, foto's en betekenissen groep **3** (zie bijlage **4**)

Fase 3: Presenteren van de spreekwoorden en uitdrukkingen aan de klasgroep

Organisatie

Na het linken van de spreekwoorden aan de bijhorende foto's en betekenissen, mogen de kinderen nu 'hun' spreekwoorden aan de klas presenteren. Ze doen dit door eerst de foto's te tonen, daarna het spreekwoord en vervolgens de betekenis van het spreekwoord mee te delen aan de klasgroep. De leerkracht begeleidt de groepjes in hun presentatie waar nodig.

Instructie

Elk groepje mag nu zijn/haar gevonden spreekwoorden presenteren aan de rest van de klas. Per spreekwoord ga je als volgt tewerk:

- De foto van het spreekwoord tonen en vragen of iemand het spreekwoord kan raden
- Het spreekwoord meedelen aan de klasgroep
- Vragen of iemand de betekenis van het spreekwoord kent
- De betekenis meedelen aan de klasgroep

Als er nog vragen zijn of als ik merk dat het wat moeilijk verloopt, kom ik tussenbeide. Maar ik denk wel dat het geen probleem zou mogen zijn om de spreekwoorden te presenteren.

Presentatie

Voor het presenteren van de verschillende spreekwoorden wordt er maximaal 15 minuten per groepje gerekend.

Opmerking

De leerkracht helpt waar nodig met het weergeven van de foto's van de spreekwoorden op het digitaal bord.

Fase 4: Fotograferen van spreekwoorden en uitdrukkingen in en rond de klas

Organisatie

Na het presenteren van de 33 spreekwoorden, mogen de kinderen nu zelf met het digitaal fototoestel aan de slag. Ze gaan op zoek naar spreekwoorden in de klas en leggen deze vast via foto's. Om het de kinderen niet te moeilijk te maken, heeft de leerkracht ook een materiaalkoffer mee met voorwerpen die gebruikt kunnen worden in herkenbare spreekwoorden.

Instructie

Nu mogen jullie zelf op zoek naar spreekwoorden met jullie groepje, in en rond de klas. Neem foto's van de spreekwoorden en hou deze bij. Later gaan we daar dan mee aan de slag. Om jullie een beetje op weg te helpen indien jullie geen spreekwoorden vinden, heb ik ook een materiaalkoffer mee. Daarin zitten allemaal voorwerpen die gebruikt kunnen worden in spreekwoorden. Heb je het moeilijk? Vraag dan om mijn hulp.

Materiaalkoffer

Beschikbare materiaal in de koffer:

- Appel
- Mandje
- Boek
- Geld
- Luciferdoosje
- Een plastic zak met een gat
- Steen
- Riem
- Blad
- Woordkaartjes
- Stok
- Emmer
- ...

Mogelijke spreekwoorden vanuit de materiaalkoffer:

- Een appeltje voor de dorst
- De rotte appel uit de mand halen
- Zijn boekje opendoen tegen iemand
- Zijn gezicht spreekt boekdelen
- Op zijn geld zitten
- Hij zwemt in zijn geld
- Het geld groeit niet op mijn rug
- Met vuur spelen
- Door het vuur gaan
- Een gat in een zak kopen
- Met de handen in het haar zitten
- Een handje helpen
- Met huid en haar
- De handen uit de mouwen steken
- Een hart van steen
- Iemand een hart onder de riem steken
- Het hoofd laten hangen
- Iets over het hoofd zien
- Een blad voor de mond nemen

- De woorden uit iemand zijn mond nemen
- Ergens een stokje voor steken
- De druppel die de emmer doet overlopen
- ...

Mogelijkheid tot verwerking

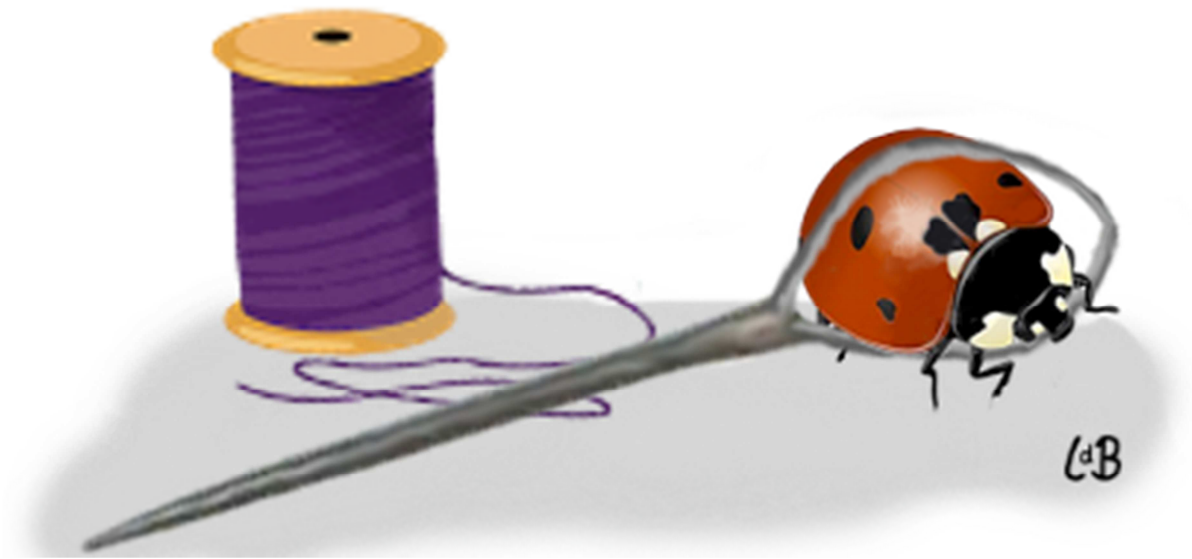
- Nieuwe presentatie per groepje
- Dagelijks een nieuwe foto van een spreekwoord aan het bord hangen
- Verwerking in een ander leergebied
- Tussendoortjes
- Klassikale verwerking van alle foto's
- ...

Bijlage 1

Michiel De Praeter, Arteveldehogeschool Gent

SPREEKWOORDEN

Met je mond vol tanden staan

Onkruid vergaat niet

Als kat en hond leven

Iemand op de hielen zitten

Dweilen met de kraan open

Je beste beentje voorzetten

Een koekje van eigen deeg krijgen

De aap komt uit de mouw

Met vuur spelen

Met de gebakken peren zitten

Als twee druppels water op elkaar lijken

BETEKENISSEN

Gevaarlijke dingen doen

Voortdurend ruzie hebben

Precies op elkaar lijken

Iets vervelends terug krijgen nadat je het zelf hebt gedaan

Niet weten wat te zeggen

Nu weten we wat er gaande is

Iets zo goed mogelijk doen

Iemand bijna te pakken hebben

Ergens de schuld voor krijgen

We kunnen het slechte niet weg doen

Iets doen wat toch geen zin heeft

SPREEKWOORDEN

Iets met een korreltje zout nemen

Een ezel stoot zich geen twee keer aan dezelfde steen

Met het verkeerde been uit bed stappen

Twee handen op één buik

Als de kat van huis is, dansen de muizen op tafel

Op het puntje van je stoel zitten

Van het kastje naar de muur sturen

De bloemetjes buitenzetten

Doen alsof je neus bloedt

De appel valt niet ver van de boom

Met je pet er naar gooien

BETEKENISSEN

Kinderen lijken vaak op hun ouders, op vlak van karakter

Als er niemand is, doen ze alles naar hun zin

Een slecht humeur hebben

Je best niet doen

Heel aandachtig opletten

Uitbundig vieren

Men maakt geen twee keer dezelfde fout

Iemand steeds heen en weer sturen

Elkaar volledig verstaan

Doen alsof je van niets weet

Iets niet helemaal geloven

SPREEKWOORDEN

Een appeltje met iemand schillen

Na regen komt zonneschijn

Zijn gezicht spreekt boekdelen

Dat is het neusje van de zalm

Dat is een fluitje van een cent

De laatste loodjes wegen het zwaarst

Met de deur in huis vallen

Met de handen in het haar zitten

Roeien met de riemen die je hebt

Er als de kippen bij zijn

De kat uit de boom kijken

BETEKENISSEN

Meteen ter zake komen, meteen beginnen met de belangrijke dingen

Het is het beste deel

Na een tegenslag komt alles weer goed

Iets doen met wat je hebt

Het is duidelijk hoe hij zich voelt

Er heel rap bij zijn

Het afwerken is vaak het lastigst

Iets heel eenvoudig

Afwachten tot er iets gebeurt

Geen oplossing meer zien

Iets vervelends met iemand te bespreken hebben